

Kuveyt 2005

Yıldırım Turan*

Soğuk Savaş sonrası döneme Irak işgaliyle başlayan Kuveyt, her ne kadar savaşın fiziki izlerini çoktan silmiş olsa da Saddam yönetiminin Irak'ta iktidarda olması Kuveytli arasında bir güvensizlik hissi uyandırıyor. 2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgali sonucu Saddam yönetiminin iktidardan uzaklaştırılması Kuveyt için söz konusu güvensizlik hissini ortadan kaldırdı. Ülke için en önemli dış tehdidin sona ermesi, Kuveyt



yönetiminin iç politikaya, özellikle de demokratikleşme ve kadın hakları konularına yönelmesine sebep olmuştur. Bunda uluslararası toplumdan gelen reform isteklerinin de etkisi olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda 2005 yılı Kuveyt için öncelikle kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmesi açısından demokrasi konusunda ilklerin yaşandığı bir yıl oldu. İç politikada söz konusu gelişmeler

Resmî Adı	Kuveyt Devleti
Başkent	Kuveyt
Yüzölçümü	17.820 km ²
Nüfus	2.335.648
GSMH	51,62 Milyar Dolar
Hükümet Biçimi	Anayasal Monarşi
Devlet Başkanı	Emir Sabah El-Ahmed El-Sabah (29 Ocak 2006-)
Dışişleri Bakanı	Muammed Sabah El-Salim
Türkiye Büyükelçisi	Abdullah El-Duveyik
Askerî Harcamalar/GSMH	% 5,3
Asker Sayısı	15,500 (2002)
Etnik Yapı	
Kuveytli	% 45
Diğer Araplar	% 35
Diğer	% 20
Dini Yapı	
Şia	%40
Sünni	%45
Diğer	%15
Petrol Üretimi	2,418 milyon varil/gün
Petrol Tüketimi	305.000 varil/gün
İhracat	44,43 milyar dolar
İthalat	12,23 milyar dolar

* Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü.

yaşanırken dış politikada da terörle mücadele ve güvenlik alanlarında ABD ile sıkı iş birliğini sürdürmeye devam eden Kuveyt'in ekonomik ilişkilerde ise çok yönlü bir politikaya doğru yöneldiği izlenmiştir.

Uluslararası toplumdan gelen baskılar yüzünden Arap ülkelerinde uzun süredir reform tartışmaları yaşanmaktadır. Bu baskılar Kuveyt'te de etkili olmuş ve Körfezin bu küçük muhafazakâr ülkesinde, 40 yıllık seçim kanunu tasarısının oylamasının muhafazakâr milletvekillerince geciktirilmesi nedeniyle kadınlar 2005 yılında yapılan yerel seçimlere katılmasalar da¹ 16 Mayıs'taki oylamada 23'e karşı 35 oyla kabul edilen tasarı sonrası seçme ve seçilme hakkına kavuştular.² Muhafazakâr milletvekilleri tarafından yabancılara uyguladıkları baskılara boyun eğmekle suçlanan Başbakan Şeyh Sabah El-Ahmed El-Sabah, kadınları elde ettikleri haklar nedeniyle kutlarken, artık kabineye de kadınların atanabileceğinin sinyalini veriyordu. Kuveyt'teki bu reformcu adımlara uluslararası toplumun tepkisi ise olumlu yönde olmuştur. BM Genel Sekreteri Kofi Anan, 17 Mayıs'ta yaptığı bir açıklamada Kuveyt'in söz konusu açılımını "tarihî bir adım" olarak tanımlarken, aynı tarihte ABD Dışişleri Sözcüsü Richard Boucher da "bu sadece kadınların değil, tüm Kuveyt halkı için önemli bir adımdır." açıklamasıyla desteklemiştir.³

İlk kez 2007'deki parlamento seçimlerinde oy kullanacak olan Kuveytli kadınlar, ülkede yaşanan demokratikleşme hareketleri vesilesiyle 2005 yılı boyunca siyaset arenasına dâhil olmaya başladılar. Kuveyt yönetiminin 5 Haziran'da ikisi de mühendis olan Şehika Fatıma Nasır El-Sabah ve Fevziye El-Bahar'ı Kuveyt Şehir Meclisine ataması, ülke tarihinde başka bir ilki gerçekleştirmesi anlamına geliyordu.⁴ 2 Haziran'da yapılan belediye meclisi seçimlerinde 10 üye halk tarafından seçilirken, Kuveyt Emiri, geri kalan 6 üyelikten ikisine kadın üye atayarak bir anlamda reformların yasalarla sınırlı kalmadığını da göstermiş oldu.⁵

¹ "Kuveytli kadına müjde", **Radikal**, 07 Haziran 2005.

² "Kuwaiti women win political rights", **Al-Jazeera**, 16 May 2005 Kuveyt parlamentosunun 16 Mayıs'ta kabul ettiği bu yasa, kadınların 2007'deki milletvekili seçiminde oy kullanabileceğini ve bundan 2 yıl sonraki 2009 yerel seçimlerinde de aday olabileceklerini hükme bağlamıştır.

³ "Kuveytli Kadın sandıkta eşit!", **Radikal**, 18 Mayıs 2005.

⁴ "Chronology: Kuwait", **The Middle East Journal**, Autumn 2005, 59/4, s. 653

⁵ Kuveyt yasalarına göre, 16 üyelik Belediye Meclisininin 10 üyesi seçimle işbaşına gelirken 6 üyesi de Emir tarafından atanmaktadır.

Anayasa değişikliği sayesinde Kuveyt'te kadınlar seçme ve seçilme haklarını kullanmaya hazırlansalar da, siyasette yer edinmeleri pek kolay görünmüyor. Zira yasanın çıkmasına büyük direniş gösteren muhafazakâr milletvekilleri yasaya, kadın aday veya seçmenlerin Şeriat hükümlerine uymalarını öngören bir maddeyi ekletmeyi başarmışlardı. Bu şartın kadınların siyasi haklarına ne tür kısıtlamalar getireceği henüz bilinmese de, kadın ve erkeklerin ayrı sandıklarda oy kullanacak olmaları söz konusu değişikliğe ilişkin önemli bir eleştiri olarak göze çarpıyor.⁶ Batılı bazı yazarlarca, kadınlara seçme ve seçilme hakkı veren yasa değişikliğini son ana kadar engelleyen muhafazakâr milletvekilleri⁷ Kuveyt'teki reform hareketlerinin en büyük engelleyicisi olarak görülüyorlar.⁸ Fakat kadınlara şeklen bazı kısıtlamalar getirilse de bir Arap ülkesinde demokrasinin özü bağlamında böyle bir hakkın verilmesi demokrasinin bölgede filizlenmesi açısından önemli bir adımdır. Irak'ta uygulanan yukarıdan demokrasi politikasının ülkede demokrasi adına ne sonuçlar getirdiği ortadayken, bölgedeki ülkelerden, bir anda demokrasi konusunda büyük adımlar atmalarını istemek gerçekçi bir politika olarak görünmemektedir.

13 Haziran'da Planlamadan Sorumlu Devlet Bakanlığına atanan ilk kadın olan Masume Mübarek⁹ göreve başlamak için mecliste yemin ederken, muhafazakâr vekillerin protestolarına uğraması bu sürecin zorluklarını göstermiştir. Mübarek'in yemin töreninde söz konusu milletvekilleri atanmanın anayasaya aykırı olduğunu iddia ederek, tepkilerini meclis sıralarına vurarak göstermişlerdir.¹⁰ Protestolar eşliğinde yeminini yapan Mübarek ise meclise dâhil olduğu günü "siyasi hak kazanmak yolunda savaşan Kuveytli kadınların büyük bir günü" olarak nitelendirmiştir.¹¹

Aslında Mübarek'in kadın olmasının yanında bir diğer önemli özelliği de Şii kökenli olmasıydı. Şiiler nüfusun %30 gibi azımsanmayacak bir kısmını oluşturmalarına rağmen ülke yönetiminde çok az

⁶ "Kuveytli kadın sandıkta eşit!", **Radikal**, 18 Mayıs 2005.

⁷ Kuveyt'te Temmuz 2003 seçimlerinde İslamcılar parlamentoda ki sandalyelerin % 42'sini kazanarak mecliste önemli bir grup kurmayı başardılar. Recent History of Kuwait, <http://www.infoplease.com>

⁸ Kuwaiti Women Win Political Rights, **Al-Jazeera**, 16 May 2005.

⁹ "Kuwait appoints first woman minister", **Al-Jazeera**, 12 June 2005.

¹⁰ "Kuwait gets first female minister", **The Guardian**, 13 June 2005.

¹¹ "First Kuwaiti woman minister takes oath in parliament amid uproar", **Middle East Times**, 21 June 2005.

temsil hakkına sahiptirler.¹² Kasım 2005'te Kuveyt yönetiminin yaptığı bir açıklamada uzun vadede bir Şii vakfının kurulması yoluyla ülkedeki Şiiilerin sosyal ve siyasal hayata katılmalarının kolaylaştırılmasını amaçladıkları belirtilmiştir. Ayrıca 22 Ocak'ta bir Şii lider, Eğitim Bakanından lise müfredatındaki Sünni yazarlar tarafından tamamen Sünni görüş temelinde yazılan kitaplardaki Şiiilerin inançsız oldukları-na dair atıfların çıkarılması çağrısında bulunmuştur.¹³

Kuveyt'teki demokratik gelişmeler sadece bunlarla sınırlı kalmamıştır. 2005 yılı boyunca demokrasinin önemli bir göstergesi olan basın özgürlüğü alanında da ülkede önemli gelişmeler yaşanmıştır. Kuveyt yönetimi, Kasım 2002 yılı başında ABD önderliğindeki Irak işgali öncesi "Kuveyt'e karşı düşmanca tutum alması ve güvenlik" gerekçeleri bahane gösterilerek yasak koyduğu ve ofisini kapattığı Körfezin muhalif haber kanalı El-Cezire'ye 10 Mayıs'ta ülkede yeniden yayın hakkı vermiştir.¹⁴

2005 yılının demokrasinin gelişmesi adına bir diğer önemli olayı da, İslamcıların, Kuveyt'in ilk siyasal partisini kurduklarını açıklamaları oldu. Ümmet Partisi (Al-Ummah) adını alan bu parti Körfezin Arap ülkelerindeki ilk siyasi parti olma özelliğini de taşımaktadır. 31 Ocak'ta bir basın toplantısı yapan Partinin kurucusu ve genel sekreteri Halim Al-Mateiri amaçlarının muhafazakâr insanlara kendi hükümetlerini seçme olanağı sağlamak ve bu sayede çoğulcu anlayışı geliştirerek iş başına gelmek olduğunu açıkladı. Mateiri ayrıca siyasal partiler olmadan gerçek anlamda bir demokrasiden bahsedilemeyeceğini de ifade etti.¹⁵ Kuveyt anayasasına göre siyasi parti kurmak ve grup oluşturmak hakkında herhangi bir kanun veya düzenleme olmadığından partinin 15 yöneticisi 4 Şubat'ta bir soruşturmaya maruz kaldılar. Bir görevlinin yaptığı açıklamaya bakılırsa partililerin hükümetten izin almadan böyle bir girişimde bulunmaları yasaları çiğnemekten başka bir şey değil ve kurulan parti yasalara aykırı olarak kurulmuştu.¹⁶

¹² 2003 seçimlerinde Şiiiler 50 üyeli meclise (Meclis-i Umma) sadece 5 temsilci gönderebilmişlerdi.

¹³ "International Religious Freedom Report 2005", the Bureau of Democracy, Human Rights and Labor.

¹⁴ "Kuwait allows Al-Jazeera TV to resume coverage", *Middle East Times*, 11 May 2005.

¹⁵ First Political Party to be Established in Kuwait, *ArabicNews*, 31 January 2005.

¹⁶ Kuwait to Investigate Founders of First Political Party, *Middle East Times*, 04 February 2005.

Sorgulamanın ardından polis tarafından 15 parti üyesine seyahat yasağı getirildiği ifade edilirken, yasağın Anayasa Mahkemesinin ko-nuyla ilgili bir karara varmasına kadar süreceği açıklandı.¹⁷

Terörizme karşı mücadelede, askerî, diplomatik ve de istihbarat alanında sağladığı desteğiyle ABD için önemli bir ortak¹⁸ olan Kuveyt, ABD'nin 2003 yılında Irak'ı işgali sonrası oluşan kargaşa ortamından oldukça olumsuz etkilenmiştir. 2004'ün son aylarında Irak sınırından sızan El-Kaide militanlarından kaynaklanan şiddet olaylarına maruz kalan Kuveyt, 2005 yılına da çatışmalarla girmiştir. Kuveyt güvenlik güçlerinin Ocak ayı boyunca yerel radikal gruplara karşı düzenlediği operasyonlar sırasında çıkan silahlı çatışmalarda her iki taraftan da kayıplar olmuştur. 11 Ocak'ta Kuveyt güvenlik güçleriyle çatışmaya giren silahlı bir Suudi öldürülürken 26 Ocak'ta iki güvenlik görevlisi ile bir militan çıkan silahlı çatışmalar sonucu hayatını kaybetmiştir.¹⁹ Artan olayların ardından güvenlik güçleri militanları ve silah depolarını bulmak için operasyonlar başlatmıştır. Ülke tarihinde ilk kez bu kadar uzun soluklu bir operasyon düzenlenirken, yapılan araştırmalar sonucu 30 Ocak'ta militanların izi bulunmuş ve çıkan çatışmada 5 militan ölü ele geçirilmiştir. Birkaç hafta süren operasyonlar boyunca 30 şüpheli tutuklanmıştır. İçişleri Bakanı'nın yaptığı açıklamada, ülkedeki Amerikan ve Batılı hedeflere saldırılacağı yönünde her zaman tehdit aldıklarını, yakalanan 30 kişinin de bu hedeflere saldırı planladıkları ve El-Kaide örgütüyle bağlantılı oldukları gerekçesiyle tutuklandıkları belirtilmiştir.²⁰

Kuweyt'teki Amerikan üssü, komşu ülke Irak'ta faaliyet gösteren Amerikan askerleri için lojistik bir merkez işlevi görüyor ve bu merkezlerin kilit konumda olması sebebiyle ülkedeki Amerikan üssü ve diğer Amerikan hedefleri sık sık radikal gruplarca tehdit ediliyordu. Bu yüzden Kuweyt'in terörle mücadelede desteği ABD için oldukça önemlidir. ABD'nin müttefiki olarak terör konusunda ödün veremeyen Kuweyt de terör zanlılarına oldukça ağır cezalar vererek bu konuda sadık bir müttefik olduğunu göstermektedir. Ocak ayında yakalanan 30 kişinin mahkemesi Aralık ayında sonuçlanmış, mahkeme, El-

¹⁷ <http://www.carneigieendowment.org/publications/index.cfm?fa=view&id=16643#kuwait>

¹⁸ <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/35876.htm>

¹⁹ "Fatal Gun battle in Kuwait city", **BBC**, 30 January 2005.

²⁰ "Five militants killed in Kuwait", **BBC**, 31 January 2005.

Kaide örgütüyle bağlantılı oldukları iddia edilen ve “Yarımada Aslanları” olarak anılan bir grubun üyesi olmakla suçlanan bu şüphelilerden 6’sını idam cezasına çarptırmıştır. Ölüm cezasına çarptırılan 6 kişiden üçü Kuveyt vatandaşı, diğerleriyse Kuveytli yetkililerin deyişimiyle “devletsiz Araplar”dı. Kuveyt güvenlik güçleri “Yarımada Aslanları”na bağlı olan bu kişilerin ve söz konusu grubun Irak ve Suudi Arabistan’daki militanlarla bağlantılı olduklarını, sanıkların bazılarının Amerikan üsleri ve ülkedeki bazı Batılı hedeflere intihar saldırıları planladıklarını itiraf ettiklerini açıklamışlardır. Sanıkların avukatlarıysa müvekkillerinin kendilerine işkence yapılması sonrasında itiraf metinlerini imzaladıklarını belirtmiştir.²¹

2005 yılında Kuveyt’in gündemini oluşturan diğer önemli konuda Saddam’ın yargılanma süreci olmuştur. Saddam’ın yargılanması öncesi 11 Mayıs 2005’te Kuveyt hükûmeti Irak’ın devrik lideri hakkında bir dizi suçlama kaleme almıştır. Bu listede insanlığa karşı suçlar, savaş suçları ve 1990’da Kuveyt’in silahlı kuvvetler kullanılarak işgali gibi suçlara yer verilmiştir. Ayrıca Saddam’a yardım eden bazı eski Irak yöneticilerinin de söz konusu listede adları geçmiştir.²² 23 Kasım’da bu dosyayı Irak Dışişleri Bakanlığı yetkililerine teslim eden Kuveyt Adalet Bakanı Ahmed Bager yaptığı açıklamada söz konusu dosyada Saddam’ın ölüm cezası almasına yetecek kadar suçlama²³ olduğunu ve kendilerinin Irak’lı yetkililerle yargı sürecinde iş birliğine hazır olduklarını belirtmiştir.²⁴ Bu arada yapılan bir ankette Kuveyt halkının genel kanısının Saddam’ın ölüm cezasına çarptırılmasının bile onun gibi bir diktatör için az sayılacağı yönünde olduğu ortaya çıkmıştır.²⁵

Körfezin bu küçük ülkesi dış ilişkilerinde tarihi boyunca büyük ülkelerin etkisi altında kalmıştır. Çünkü bu küçük ülke çevresindeki tehlikelere karşı hep büyük bir ülkenin desteğine ihtiyaç duymuştur.

²¹ “Kuwait sentences “al-Qaeda” group”, **BBC**, 27 December 2005.

²² “Chronology: Kuwait”, **The Middle East Journal**, Autumn 2005, s. 653

²³ Irak Başbakan sözcüsü Leyt Kuba Irak devrik lideri Saddam Hüseyin’i yargılama sürecinde yüzlerce ithamın beklediğini; ancak bunlardan sadece 12’sinden yargılabileceğini belirtmişti. Bkz: “Saddam, 500 suçun 12’sinden yargılanacak”, **Zaman**, 06 Haziran 2005.

²⁴ “Kuwait seeks death penalty for Saddam”, “Kuwait Calls for Saddam’s death”, **Gulf News**, 24 November 2005.

²⁵ “Kuwaitis say death too small a punishment for Saddam”, **Middle East Times**, 19 October 2005.

Bugünde dış politikada bağımsız bir politika izlemekte zorlanan Kuveyt söz konusu engeli aşmaya çalışmaktadır. Özellikle üye olduğu Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) ve Petrol İhrac Eden Ülkeler Teşkilatı (OPEC) gibi uluslararası örgütlerde aktif rol alarak bölgede ve uluslararası arenada adından söz ettirmeye çalışmaktadır. Bu nedenle diğer ülkelerle olan ikili ilişkileri daha çok ekonomi ağırlıklı olmuştur.

2005 yılında ham petrol fiyatlarının varil başına 60 dolar gibi tarihi rakamlara ulaşması petrol ihrac eden ülkelere büyük kârlar sağlamıştır. Bu artış dolayısıyla Kuveyt 2005 yılında 30 milyar doları aşkın bir fazla gelir elde etti.²⁶ Kuveyt'in artan petrol fiyatlarından muazzam kârlar elde etmesi yabancı yatırıma muhtaç birçok ülkenin de ilgisini çekmiştir. Nitekim İran Kuveyt'le 15 Mart'ta 25 yıl süreli toplam 7 milyar dolar değerinde doğal gaz anlaşması imzalamıştır.²⁷ Ayrıca 6 Aralık'ta Çin ve Kuveyt, Çin'in Guandong bölgesinde bir rafineri ve petro-kimya kompleksi kurmak üzere anlaşmaya varmışlardır. 5 milyar dolar²⁸ değerinde olan bu projenin 2010 yılında tamamlanması beklenmektedir.²⁹ Aynı şekilde Güney Kore'yle 27 Kasım'da ham petrol depolama tesislerinin inşaatı konularında anlaşmalar imzalanmıştır. Söz konusu projeye Güney Kore 22 milyon varil olan ham petrol saklama kapasitesini 40 milyon varile çıkarmayı planlamaktadır.³⁰ Tüm bu anlaşmaların ortak özelliği bu ülkelerin Kuveyt'in 30 milyar dolar civarındaki yüksek petrol gelirleri pastasından pay alabilme çabası olarak görülebilir.

Diğer taraftan Kuveyt AB ile olan ilişkisini hem siyasi ve hem ekonomik düzeyde sürdürmek istese de AB bu ilişkinin daha çok ekonomik tarafına ağırlık vermiştir. AB ve Kuveyt'in üye olduğu KİK arasında süren serbest ticaret anlaşması çalışmaları halen sürmektedir. AB 6 Körfez ülkesinin dış ticaretinde birinci sıradayken, KİK üyesi 6 ülkenin toplamı AB'nin dış ticaretinde 5. sırada yer almaktadır.³¹ AB ile olan ticaret açığını gidermeye çalışan Körfez ülkeleri ilke olarak 2007 yılına kadar kendi aralarında ortak pazarı kurmayı ve 2010 yılın-

²⁶ "Kuwait Eye Huge Cash Handsouts as Oil Revenues Surge", **Middle East Times**, 07 November 2005.

²⁷ "Iran, Kuwait ink major gas deal", **Middle East Times**, 16 March 2005.

²⁸ "Kuwait and China in \$5bn deal", **Gulf News**, 07 December 2005.

²⁹ "China and Kuwait to launch project", **Gulf News**, 09 December 2005.

³⁰ "Kuwait signs deal for oil storage", **Gulf News**, 28 November 2005.

³¹ "Hurdles remain to EU free trade deal with Gulf ", **Middle East Times**, 26 October 2005.

da da para birliğine giderek ekonomilerini geliştirmeyi ve kuvvetlendirmeyi öngörmektedirler.³² Fakat AB ve Körfez ülkeleri arasındaki insan hakları gibi politik konulardaki görüş ayrılıkları görüşmelerin yavaşlamasının başlıca sebebinin oluşturmaktadır.³³ Kuveyt AB'yi bir bütün olarak ele almamakta ve AB kurumlarıyla yaşadığı problemleri, özellikle güvenlik gibi konularda AB üyesi ülkelerle birebir geliştirdiği ilişkilerle aşmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda Kuveyt AB'nin başat güçlerinden biri olan Almanya ile 20 Haziranda terörle mücadele ve güvenlik konularında karşılıklı iş birliğini geliştirmeyi amaçlayan bir anlaşma imzalamıştır. Görüşmeler sonrası Alman İçişleri Bakanı Otto Schilly terörizmin hem Kuveyt'i hem de Almanya'yı tehdit ettiğini ve Kuveyt'in terörizmle savaşta her türlü çabayı sarf edeceği konusunda güven tazelediğini açıklamıştır.

Kuveyt-Türkiye ilişkileri de temelde ekonomik olmanın dışına çıkmamıştır. Ekim ayının son haftasında Türkiye Başbakanı Recep Tayip Erdoğan'ın beraberinde birçok iş adamıyla Kuveyt'i ziyaret etmesi de bunun bir göstergesi niteliğindedir. Yemen ve İngiltere'yi de kapsayan gezisinin ilk durağı olan Kuveyt'te Erdoğan Başbakan El-Sabah ve Kuveytli iş adamlarıyla görüşmüştür. Yaklaşık 60 iş adamı ve çok sayıda basın mensubunun da katıldığı bu gezide iki ülke arasındaki görüşmeler daha çok ekonomi ağırlıklı olmuştur. Çıkarıdıkları teşvik yasasına da vurgu yaparak Kuveytli iş adamlarını Türkiye'de yatırıma davet eden Erdoğan GAP projesi kapsamında ortak projelerde de yer alınabileceğini de ifade etmiştir. Kuveyt ile Türkiye arasındaki ticaret hacminin küçüklüğünden yakınan Erdoğan, bu rakamın en kısa zamanda 1 milyar dolar seviyesine çıkarılması gerektiğinin altını çizmiştir.³⁴

Petrol fiyatlarının yüksek seyretmesiyle 2004 ve 2005 yıllarında büyük gelir elde eden Kuveyt, bu kârı iyi kullanmak için altyapı ve endüstriyel tesis yatırımlarına yönelmiştir. Bu projelerden en bilineni, uzun süredir milletvekillerinin itirazı sebebiyle parlamentoda bekletilen "Kuveyt Projesi" dir.³⁵En son 23 Ocak'ta görüşülen proje eğer par-

³² "GCC seks more time to finalize custom union ", **Middle East Times**, 26 November 2005.

³³ "EU resumes talks with Gulf states on free trade", **Gulf News**, 25 October 2005.

³⁴ "Erdoğan'dan Kuveyt Çıkarması", **Radikal**, 26 Ekim 2005.

³⁵ "Kuwait parliament committee approves mega oil project", **Middle East Times**, 09 June 2005.

lamentodan geçerse 30 yıllık bir aradan sonra Kuveyt'teki ilk yabancı kaynaklı petrol yatırımı olacaktır.³⁶ Projenin yabancı şirketlere Kuveyt'in hayati önemdeki petrol zenginliklerini kontrol etme olanağı sağlamasından korkan 20 kadar milletvekilinin 20 Aralıkta projeye karşı olduklarını deklare etmelerinin ardından Kuveyt Enerji Bakanı Ahmed Fahd El-Sabah, milletvekillerine "Kuveyt Projesini" politize etmeme çağrısında bulunmuştur. Konunun tamamen teknik bir konu olarak ele alınması gerektiğini belirtip, tasarımın politik bir ikilem yaşanmadan parlamentodan geçmesini beklediklerini söyleyen Enerji Bakanı konuyla ilgili parlamento içinden ve dışından farklı yaklaşımlara saygı duyduğunu fakat hükümetin projeyi teknik bir düzeyde ele aldığını ve politik yaklaşmadığını da vurgulamıştır.³⁷ Milletvekillerinin 20 Aralıkta açıklamasında, proje sayesinde özellikle ülkenin kuzeyinde dört petrol sahasında uluslararası petrol şirketlerinin yardımına muhtaç kalınacağını ve bunun dolaylı olarak Kuveyt petrollerinin uluslararası şirketlere açılmasına yol açacağını belirtmişlerdir. Milletvekilleri yabancı şirketlerle yapılacak her bir anlaşmanın parlamentoda onayının gerektiği konusunda ısrarcı olurken, hükümet ise kanun yapıcılardan bu tarz kontratlar için parlamento şartı olmaksızın imza yetkisini istemektedirler.³⁸

Kronoloji Kuveyt 2005

- 11 Ocak:** Kuveyt güvenlik güçleriyle silahlı çatışmaya giren Suudi kökenli bir militan öldürüldü.
- 26 Ocak:** Kuveyt Güvenlik güçleriyle radikal militanlar arasında çıkan çatışmada iki güvenlik görevlisi ve bir militan öldü.
- 30 Ocak:** Uzun süredir militanların izini süren Kuveyt güvenlik güçleri militanların saklandıkları yeri bulmuş ve çıkan çatışmada 5 militan öldürülmüştür. Çıkan çatışmalar sonrası El-Kaideyle bağlantısı olduğu belirtilen 30 kişi tutuklandı.
- 31 Ocak:** Kuveyt'in ilk siyasi partisi El-Ummah Partisi (Ümmet Partisi) kuruldu.

³⁶ "Kuwait Mega Oil Project to Cost Over 8,5 b.n.", **Middle East Times**, 28 April 2005.

³⁷ "Kuwait ask MP's not to politicize megaoil Project", **Middle East Times**, 22 December 2005.

³⁸ Kuveyt hükümeti bu projeye Irak sınırındaki dört petrol sahasında yapılacak iyileştirmelerle günlük 530 bin varil olan kapasiteyi 20 yıllık yatırım süresince 900 bin varile çıkarmayı planlıyor. Bkz: "Kuwait wants house debate on stalled oil mega project", **Middle East Times**, 07 December 2005.

- 15 Mart:** İran ve Kuveyt arasında 7 milyar dolar değerinde doğal gaz anlaşması imzalandı.
- 10 Mayıs:** Kasım 2002'de Kuveyt'te yayını durdurulan El-Cezire televizyonuna yeniden yayın izni verildi.
- 16 Mayıs:** Kuveyt Parlamentosu'nda kadınlara seçme hakkını içeren anayasa değişikliği 23'e karşı 35 oyla kabul edildi.
- 02 Haziran:** Kuveyt'te belediye meclisi seçimleri yapıldı.
- 05 Haziran:** Kuveyt'te ilk defa iki kadın Kuveyt şehir meclisine atandı.
- 20 Haziran:** Almanya ve Kuveyt arasında terörle mücadele ve güvenlik konularında karşılıklı iş birliğini içeren bir anlaşma imzalandı.
- 23 Kasım:** Kuveyt yönetimi Saddam hakkında bir dizi suçlama listesini Irak yönetimine verdi.
- 26 Ekim:** Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan Kuveyt'i ziyaret etti.
- 27 Kasım:** Kuveyt ve Güney Kore arasında ham petrol depolama inşaatı anlaşması yapıldı.
- 06 Aralık:** Çin ve Kuveyt arasında 5 milyar dolar değerinde bir rafineri ve petro-kimya tesisi kurma anlaşması imzalandı.
- 20 Aralık:** 20 kadar milletvekili bir açıklama yaparak "Kuveyt Projesi"ne karşı olduklarını açıkladılar.
- 27 Aralık:** 30 Ocak'ta tutuklanan El-Kaide örgütü üyesi 30 kişiden 6'sına idam cezası verildi.